

Natuurlijk Tuinieren

EEN BOEKJE VOL TIPS OM JE TUIN NATUURVRIENDELIJK
IN TE RICHTEN EN TE ONDERHOUDEN

Inhoud

(ON)KRUID VOORKOMEN	3
GEZOND GAZON	6
EEN BLOEMENBORDER IN DE ZON	9
EEN SFEERVOLLE SCHADUWBORDER	10
ONDER STRUIKEN EN BOMEN	12
WAT ALS JE EVEN GEEN TIJD HEBT VOOR DE TUIN?	13
MAAK EEN TEGEL- OF GEVELTUIN	15
TERRAS, OPRIT EN PADEN	19
KIES DE VERHARDING DIE BIJ JOUW TUIN PAST	20
HANDIG GEREEDSCHAP OM ONKRUID TE VERWIJDEREN	23
HUISMIDDELEN DIE SCHADELIJK ZIJN VOOR DE BIJEN, DE VLINDERS EN HET BODEMLEVEN	24
KRUIDIGE PLANTEN IN DE KIJKER	27

Tekst

Greet Tijskens en Barbara Creemers

Recept brandnetelsmoothie

Leentje Speybroeck

Overige recepten

Onkruidboek (Suze Peters, Lotte Stekelenburg en Caroline Zeevat)

Foto's

François De Heel: cover, p. 3, 4, 8, 18, 21, 25

Stefan Jacobs: p. 7, 12, 13, 26

Lies Rottiers: p. 9

Hanneke Oosterlee: p. 11

Maaïke Kneepkens: p. 14, 17

© 2019 Velt vzw. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen
zonder de schriftelijke toestemming van Velt

Velt vzw – Uitbreidingstraat 392c, 2600 Berchem – 03 281 74 75 – info@velt.nu – **www.velt.nu**

Tuinbranche Nederland – Arnhemsebovenweg 100, 3708AG Zeist – 088 9730608
info@tuinbranche.nl – **www.tuinbranchenederland.nl**

(On)kruid voorkomen

Bij het eerste lentezonnetje zijn ze daar: de plantjes die je niet gezaaid of geplant hebt en die toch de kop opsteken. In veel tuinen zie je elk jaar zevenblad, brandnetel, paardenbloem, klaver en dovenetel opduiken.

Mensen reageren afwisselend op die spontaan opkomende plantjes. Velen beschouwen ze als ongewenst, omdat ze de bodem bedekken die we liever onbedekt zien. Maar een onbedekte bodem in de natuur is even onnatuurlijk als tien minuten je adem inhouden.

In deze brochure vertellen we je meer over (on)kruiden.

- ▶ Hoe kun je ze vermijden en voorkomen?
- ▶ Hoe kun je ze verwijderen zonder het gebruik van middelen?

WAT VINDT DE NATUUR VAN ONKRUID?

De natuur kent geen onkruiden. Ze kent alleen planten die kansen grijpen, planten die groeien op plaatsen waar ze de ideale omstandigheden vinden. In de natuur komt onbegroeide grond niet voor. Grond die onbedekt is, krijgt veel te verduren. De zon droogt de bodem uit, bij hevige regenbuien verdicht de grond en sterke wind doet het stof letterlijk van de bodem waaien.

Overal waar de mens harkt, spit, ploegt of stoeptegels legt, zal de natuur daarom proberen de bodem te bedekken met planten. Vooral snelle groeiers, zoals eenjarige onkruiden, grijpen hun kans.

WAT VINDT DE MENS VAN ONKRUID?

Gras op de stoep vinden we niet mooi, maar gras in het gazon is prima. Hoe we over een bepaalde plant denken, hangt af van de situatie. Een plant is dus niet altijd en overal onkruid.

HOE VERMIJD JE ONKRUID?

Kies voor planten aangepast aan de standplaats in jouw tuin. Plaats daarvan een voldoende groot aantal om de bodem te bedekken, dan krijgen de ongewenste planten geen kans. Deze methode werkt prima in de bloemenborder of tussen de struiken en in het gazon.

Anders is dit op het terras, het tuinpad of de oprit. Daar gaat deze werkwijze niet op. Daar wil je géén plantengroei. In deze brochure ontdek je tips over hoe je te werk gaat op de verschillende plaatsen in de tuin.

Gezond gazon

Gras is een plant die van zon houdt. Een mooi gazon hoeft niet alleen maar uit gras te bestaan. Er duiken vanzelf planten op die er goed tegen kunnen dat je ze maait of erover loopt. Witte klaver of madeliefje bijvoorbeeld. Zo'n gemengd gazon is net zo bruikbaar en mooi als een gazon van uitsluitend grassen. Bovendien vraagt het minder werk. Klaversoorten bloeien lang, ze brengen kleur in het gazon én ze zijn een goede voedingsbron voor bijen en vlinders.

HOE HOUD JE HET GAZON GEZOND?

Als je gazon er goed uitziet, hoef je helemaal niets te doen. Als je gazon wel onderhoud nodig heeft, belucht het dan in het voorjaar. Dat kan met een riek, zodat zuurstof in de bodem komt en het bodemleven wordt gestimuleerd. Laat het grasmaaisel liggen als voeding voor je gazon. Of geef je gazon in het voorjaar organische bemesting. Dit is meestal voldoende om het hele seizoen een mooi gazon te hebben.

► In een gazon in de schaduw

Ligt je gazon in de schaduw van een muur of onder een boom, dan zal het er minder mooi uitzien. Gras is immers een plant die van zon houdt. Schaduw is erg geschikt voor mos en dus neemt dat de plaats in van gras. Kies op schaduwplekken liever voor een mooie schaduwminnende border, met bijvoorbeeld bosanemoon, hosta's of de fraaie vrouwenmantel.

► In een gazon in de zon

In een gazon in de zon kunnen, afhankelijk van op welk bodemtype jij tuiniert, verschillende (on)kruiden opduiken.

- Woon je op zandgrond? Dan is mos in je gazon normaal. Op zandgrond groeit het gras wat ijler. Mos krijgt daardoor meer kansen. Houd je er niet van, haal dan de grote stukken mos weg en zaai opnieuw gras in op de kale plekken. Zorg gelijktijdig dat je de grond verbetert met organische mest. Dan heeft het gras meer kans van slagen. Beter nog is klaver inzaaien samen met het gras. De klaver verrijkt de bodem met stikstof en het gras zal daar dankbaar gebruik van maken.
- Woon je niet op zandgrond, blijft het water staan na een regenbui en zie je veel madeliefjes, weegbree en kruipende boterbloem? Dan is de bodem verdicht. Er werd waarschijnlijk al flink gespeeld op dit gazon. Door te beluchten met een riek of spitsvork verhelp je het probleem.

- Je woont niet op zandgrond en het regenwater loopt netjes weg, maar je gazon blijft niet mooi? Vermoedelijk is de bodem te zuur. Laat een bodemanalyse uitvoeren om de pH te kennen. De analyse toont aan of een lichte bekalking nodig is. Doe dat in het najaar of het vroege voorjaar. Bekalk nooit zonder een analyse die aantoont dat dit werkelijk het probleem is.

Onder een trampoline verdwijnt het gazon langzaam, omdat er te weinig licht is. Bemesten en mossen verwijderen helpt niet, want het lichtprobleem blijft. Houd dus rekening met de groeiomstandigheden onder de trampoline. Je kunt het gazon eronder beter vervangen door niet al te hoge, schaduwminnende planten. Een goede bodembedekker voor de schaduw is de rotsooievaarsbek.

Een bloemenborder in de zon

Een zonneborder leg je aan in de volle zon. Welke planten je het best kiest, hangt af van het bodemtype dat je hebt in de tuin en de bloeihoogte die je wilt. Zorg voor een plantdichtheid waarbij de planten al na één seizoen de hele border bedekken. Je moet dan maar één seizoen intensief wieden.

Kies niet voor een ijle border met een plantje per meter en blote, geharkte grond ertussen. Blote grond betekent heel veel werk. Het is niet de bedoeling dat je blijft harken in een border. Een border moet dichtgroeien. Als jouw border nog kale grond vertoont, is nu het moment aangebroken om bij te planten. Na twee tot drie jaar is de border volledig dichtgegroeid en heb je nog minder werk: ongeveer drie keer wieden per seizoen.

Wieden wil zeggen dat je de ongewenste plantengroei verwijdert. In de zonneborder zullen dat vooral grassen zijn. Trek ze uit of snijd ze af met een mes. Paardenbloemen, ridderzuring en akkerdistel hebben flinke penwortels. Die steek je uit met een penwortelsteker.

Zoek je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw zonneborder? Kijk dan op www.velt.nu/plantenzoeker of vraag advies in het tuincentrum bij jou in de buurt.

Een sfeervolle schaduwborder

Een schaduwborder straalt de sfeer uit van een open plek in het bos. De plantenkeuze is afhankelijk van de bodem. Zorg ook hier voor een juiste plantdichtheid vanaf de aanplant. Je planten bedekken dan al na enkele seizoenen de hele border en je hoeft dus niet veel meer te wieden.

Een schaduwborder vraagt weinig beheer: een tot twee keer wieden per seizoen. Je zult vooral zaailingen van bomen moeten weghalen (berk, esdoorn, eik). Doe dat minstens een keer per jaar. Anders worden ze te groot om ze met de hand uit te trekken. Ook in de schaduwborder moet de bodem bedekt zijn. Is die nog niet vol, plant deze dan zo snel mogelijk aan.

Hier vind je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw schaduwborder:

► www.velt.nu/plantenzoeker

Of vraag advies in het tuincentrum bij jou in de buurt.

Onder struiken en bomen

Een rand met struiken of bomen, waarin struiken volledig mogen uitgroeien, zorgt voor diversiteit in de tuin. Kies voor struiken die bloeien en vruchten dragen. Dat helpt vogels, bijen en vlinders. Ook andere dieren, zoals de egel, vinden er voedsel en een schuilplaats. Al die dieren helpen je in de tuin om ongewenste gasten zoals bladluizen, slakken en rupsen onder controle te houden.

Een mooie rand met struiken en bomen staat mooi, maar het duurt wel enkele jaren voor het zover is. Zolang de struiken nog geen gesloten kruin vormen, valt er licht op de bodem en zullen er planten groeien. Kies voor vaste planten die passen onder je houtgewassen. De eerste jaren zullen dat planten zijn die van de zon houden.

Naarmate de struiken en bomen groeien, vermindert het zonlicht op de bodem. De zonninnende planten kun je dan verplanten naar een nieuwe zonnige plek. Plant daarna schaduwminnende planten of behoud de spontane plantengroei.

Hier vind je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw tuin

► www.velt.nu/plantenzoeker

Of vraag advies in het tuincentrum bij jou in de buurt.

Wat als je even geen tijd hebt voor de tuin?

Misschien heb je net verbouwd en heb je even geen aandacht voor je tuin. Of is het niet het goede seizoen om kruidachtigen of houtgewassen aan te planten. In je hoofd komen er alvast meer ideeën voor de tuin. Wat moet je tussentijds met die kale ruimte in de toekomstige tuin?

Als je niets doet, groeit er onkruid op. Je kunt dan maar beter zelf eenjarige inzaaien. Die geven een vrolijk beeld. Er zijn allerlei mengsels te koop, bijvoorbeeld mengsels met inheemse planten die bijen en vlinders aantrekken. Deze planten gaan maar een seizoen mee en zijn dus een tijdelijke oplossing. Maar je krijgt zo de tijd om na te denken over je plannen. Volgend jaar plant je dan de definitieve beplanting aan.

Wil je van die eenjarige vrolijkheid een permanente blikvanger maken? Dat kan ook, maar dan moet je elk jaar de bodem verstoren door bijvoorbeeld te harken en bij te zaaien.

Hier vind je hulp om de juiste planten te kiezen voor jouw tijdelijke beplanting
▶ www.velt.nu/plantenzoeker

Of vraag advies in het tuincentrum bij jou in de buurt.

Maak een tegel- of geveltuin

Als de stoep tot tegen de gevel ligt, dan groeit er gegarandeerd onkruid tegen de gevel. Op dat plekje loopt immers niemand. Er is voldoende rust voor een plant om er te groeien. Je kunt je ergeren aan het beeld of gebruik maken van die rust. Haal een rijtje tegels weg en maak een tegeltuintje. Dan heb je gewenste planten in plaats van ongewenste. Hiermee help je ook mee aan een betere waterhuishouding in je straat.

Voor je een tegeltuin aanlegt, informeer je het best bij je gemeente. Soms moet je een vergunning aanvragen. Er zijn bijna altijd wel richtlijnen waaraan je je moet houden. De stoep moet bijvoorbeeld voldoende breed blijven voor een rolstoel of kinderwagen.

Daarna volgt het zwaarste werk: de tegels eruit halen. Gooi de tegels niet weg, want je kunt ze nog gebruiken als kantopsluiting. Bekijk de ondergrond. Meestal zit er een laag geel of wit zand onder de tegels. Die laag verwijder je want daar zit onvoldoende voeding in voor de meeste planten. Maak de ondergrond los met een spade of riek.

► Ligt je tegeltuin in de zon?

Kies dan voor mediterrane planten. Meng één deel van het puin of zand uit de kuil met één deel biologische potgrond. Daarmee vul je de kuil.

► Ligt je tegeltuin in de schaduw?

Plant dan schaduwminnende planten en vul de kuil volledig met biologische potgrond. Geef de planten na het planten goed water.

Voor de plantenkeuze is het belangrijk om goed naar de ligging van je tegeltuin te kijken:

- Is je gevel georiënteerd op het zuiden, dan wordt het er 's middags erg warm.
- Is je gevel georiënteerd op het westen, dan kan er veel regen vallen.
- In alle andere gevallen is het er vaak eerder droog.

Kies voor planten die tegen een stootje kunnen. Houd ook rekening met de veiligheid van voorbijgangers. Kies geen giftige planten of planten met stekels of doornen. De Velt-plantenzoeker helpt je om de juiste planten te vinden voor jouw tegeltuin ► www.velt.nu/plantenzoeker

Of vraag advies in het tuincentrum bij jou in de buurt.

WERK DE HOOGTE IN

Je kunt kiezen voor alleen lage planten of voor een combinatie met klimplanten. Het voordeel van klimplanten is dat ze weinig ruimte vragen aan de voet. Ze geven veel groen in de hoogte. Kun je geen hele rij tegels weghalen? Dan maakt één klimplant je gevel toch al een flink stuk groener.

Klimplanten bestaan er in vele soorten. Dus ook hier is het weer belangrijk om goed naar de groeiomstandigheden te kijken. Niet alleen de standplaats telt, maar ook de manier van klimmen. Die bepaalt of je wel of geen klimhulp moet aanbrengeen.

- Klimplanten zoals wingerd en klimop kruipen tegen een muur op met zuignapjes of luchtwortels. We noemen ze zelfhechtend. Ze hebben geen extra steunmateriaal nodig. Houd er wel rekening mee dat ze sporen achterlaten op je gevel als je ze ooit verwijdert. Ze worden ook erg groot. Je zult dus regelmatig moeten snoeien.
- Slingerplanten of winders zoals blauwewegen of kamperfoelie draaien zich met de stengel rond een steun. Andere klimplanten maken tak- of bladranken, zoals de druif. Wil je hiermee je gevel laten begroeien, dan moet je een stevige klimhulp aanbrengeen. In het geval van blauwewegen moet de klimhulp op 20 cm afstand van de gevel blijven. Hij verdikt namelijk heel sterk.
- Er zijn ook planten die niet echt klimmen, maar die met de nodige hulp toch voor een mooie gevelbekleding zorgen. Klimrozen kunnen erg mooi zijn en sommige hebben geen doornen. Plaats een klimhulp aan de muur en bind de rozen regelmatig op.

Ontdek de juiste klimplant voor jouw geveltuintje

► www.velt.nu/plantenzoeker

Of vraag advies in het tuincentrum bij jou in de buurt.

Terras, oprit en paden

Planten hebben licht, rust, wortelruimte, water en organisch materiaal nodig om te kunnen groeien. Aan de hoeveelheid licht kun je niet veel veranderen, maar op de andere omstandigheden heb je wel invloed. Je kunt daar rekening mee houden als je een terras of oprit ontwerpt. Een terras of oprit kruidvrij houden vraagt anders veel werk.

Als je de verharding veel gebruikt, is er geen probleem. Door meerdere keren per dag op een bepaalde plek te lopen, gun je planten geen rust en dus geen tijd om te kiemen of te groeien.

► **Is dat niet het geval, dan hebben wij een paar tips voor je een verharding aanlegt:**

- Is deze oppervlakte echt nodig? Want een teveel aan tegels is niet goed voor de hitte en de waterafvoer in een tuin. Misschien kan het pad of terras smaller of zelfs helemaal weg? Want kom je ergens weinig, dan zullen onkruiden in de verharding groeien.
- Zorg ervoor dat water en organisch materiaal zich niet kunnen verzamelen in kuiltjes of open voegen, zodat zaden niet op die open plekken kunnen kiemen.
- De keuze van het voegmateriaal is ook belangrijk. Kies bij voorkeur voor voegsel dat water doorlaat. Zorg ervoor dat de voegen mooi gesloten zijn en op gelijk niveau liggen met de stenen. Zo geef je onkruiden minder kans.

Kies de verharding die bij jouw tuin past

Pas zo min mogelijk verharding toe in je tuin, want dit houdt de natuurlijke manier van afwatering tegen. Maar natuurlijk wil je wel op een terras kunnen zitten en heb je paden nodig in de tuin om ergens naartoe te lopen.

TEGELS EN KLINKERS als halfopen verhardingen bestaan uit kleine vaste elementen die tegen elkaar worden gelegd: kasseien, tegels en klinkers. Zij laten regenwater door. Waar ze tegen elkaar komen, zijn er voegen. In die voegen is de kans op plantengroei het grootst. De plantengroei verwijderen kan een tijdrovende klus zijn.

DOLOMIETPADEN zijn open verhardingen zoals grindpaden, dolomiet, split of gebroken en gesorteerd steen- en betonpuin. Deze verhardingen laten het beste water door, maar zijn het meest gevoelig voor onkruidgroei. Plantengroei kan hier overal optreden. Handmatig trek je het onkruid er snel uit. Met de schoffel werken kan ook.

HOUTEN VERHARDINGEN zijn geschikt voor terrassen en paadjes op zonnige plekken. In de schaduw vormen er zich gemakkelijk algen waardoor het hout erg glad kan worden bij vochtig weer.

GRAS- EN GRASBETONTEGELS zijn roosters in de vorm van honingraten, vervaardigd uit kunststof zoals (gerecycleerd) polyethyleen of uit beton. Ze zijn geschikt voor oprit en parkeerplaats. Ze zijn niet geschikt voor paadjes of terrassen. Grastegels beheer je door te maaien.

Handig gereedschap om onkruid te verwijderen

In tuincentra vind je heel wat gereedschappen die je kunnen helpen.

- Speciaal voor voegen zijn er voegenborstels en -krabbers. De borstel is gemaakt van staal. Je verwijdert er groeiende (on)kruiden mee uit de voegen.
- Dolomiet of grindverhardingen kun je harken of schoffelen.
- Onkruidtrekkers met korte of lange steel draai je rond de wortel van de ongewenste planten. Op die manier trek je ze gemakkelijker uit.
- Op vlakke halfopen verhardingen kun je de ongewenste plantengroei wegmaaien met een motorzeis met een draadkop.
- In tuincentra zijn ook steeds meer branders te koop, waarmee je zonder bestrijdingsmiddelen het onkruid tussen tegels te lijf gaat. Breng je de plantendelen boven de zestig graden Celsius, dan raken ze onherstelbaar beschadigd. Wees altijd voorzichtig met branders, want je werkt met gas. Blijf weg van auto's, hagen en heggen die je niet wilt verbranden en kijk vooral uit in droge periodes.
- Je krijgt een gelijkaardig effect met behulp van heet water. Het hete water moet contact maken met de plant, waardoor bepaalde plantendelen afsterven. Eenjarigen sterven doorgaans volledig. Meerjarigen met een reservewortel, zoals paardenbloem, kunnen sterven als de groeipunt geraakt wordt. Anders zullen ze overleven. Elke keer je aardappelen of pasta afgieten op je terras of oprit is dus niet zo'n slecht idee.

Huismiddelen die schadelijk zijn voor de bijen, de vlinders en het bodemleven

Sommige mensen gebruiken graag huis-, tuin- en keukenmiddeltjes tegen ongewenste planten. Azijn en zout bijvoorbeeld. Maar die hebben een zeer negatieve werking voor bijen en vlinders, de pieren in de bodem en allerlei andere nuttige dieren.

► Azijn

Azijn wordt veelvuldig ingezet tegen onkruid en groene aanslag in de tuin. Azijn is niet toegelaten voor het gebruik in de tuin. Het mag daarom niet gebruikt worden. Door azijn kan de grond en het grondwater verzuren en in waterrijk Nederland moeten we azijn zeker niet gebruiken. Het gebruik van azijn is daarom zeer af te raden.

► Chloor

Chloor wordt in onze tuinen helaas ook nog steeds gebruikt. Chloor is slecht voor het bodemleven en voor de waterkwaliteit. Chloor moet in geen enkele omstandigheid in onze tuinen gebruikt worden.

► Zout

Zout is niet erkend als onkruidbestrijdingsmiddel, wel als dooimiddel. Ga ook met zout heel voorzichtig om. Regelmatig gebruik van zout zorgt voor een verzilting van de bodem. Veel plantensoorten kunnen niet tegen zout en zullen als gevolg van veelvuldig gebruik niet meer groeien. Zout gebruiken kun je dus beschouwen als een vorm van bodemvervuiling en tevens tast het de waterkwaliteit aan in je omgeving.

Kruidige planten in de kijker

Heb jij ook gevloekt op brandnetels, paardenbloemen of heermoes in de tuin? Hoog tijd om deze planten van hun meest charmante kant te leren kennen. Je kunt ze gebruiken om mee te koken. Hier volgen een paar lekkere recepten om op een andere manier van onkruid te genieten.

BRANDNETEL

De brandnetel is een boeiende plant. Je kunt er zelfs van eten. Brandnetels zijn rijk aan vitaminen en mineralen en ze vormen een basisingrediënt van heel wat lekkernijen, zoals smoothies, quiches, soep, thee en pesto.

Brandnetels in de tuin bieden voedsel aan tal van dieren zoals vlinders: de dagpauwoog, kleine vos, gehakelde aurelia, landkaartje, atalanta en distelvlinder bijvoorbeeld.

► Brandnetelsmoothie

voor 2 glazen

- 100 g brandneteltoppen
- 1 banaan
- 500 ml appelsap
- optioneel voor een ontbijtversie: een half kopje havervlokken

Mix alles in een blender of keukenmachine en drink meteen op.
Deze smoothie maak je net zo goed met vogelmuur of wilde melde.

PAARDENBLOEM

De paardenbloem heeft een lange penwortel. Daarin zitten heel wat reserves voor de plant, waardoor de paardenbloem erg hardnekkig is. Bovengronds weghalen verandert niets aan de penwortel. Maar dat kun je net zo goed beschouwen als een voordeel. Je kunt het blad oogsten zonder dat de plant verdwijnt.

De paardenbloem is rijk aan mineralen en vitamines. Oogst het verse blad voordat de plant bloeit. Dan is het op zijn lekkerst. De knoppen oogst je als ze nog klein zijn, want later worden ze draderig. De verse bloemen pluk je bij voorkeur in de ochtend. In het vroege voorjaar zijn de bloemen belangrijk als het eerste, broodnodige voedsel voor bijen.

► **Kappertjes van paardenbloemknoppen**

Pluk een flinke kop nog dichte, liefst heel kleine paardenbloemknoppen zonder stengel en zes mooi getande, jonge paardenbloemblaadjes.

verder heb je nodig:

- 1 el grof zeezout
- 10 peperkorrels
- 1 tl dillezaad
- 2 laurierblaadjes
- wittewijnazijn

Meng de knopjes met het zeezout en laat ze een halve dag staan. Pel de ‘kappertjes’ af en droog ze in een schone theedoek. Doe ze in een schoon, glazen potje met deksel en leg er de kruiden en peperkorrels tussen. Drapeer de paardenbloemblaadjes zo langs het glas dat ze goed zichtbaar zijn. Giet azijn in de pot tot alles onderstaat. Laat een paar maanden staan op een donkere plek.

HEERMOES

Heermoes is een sterke plant. Het kiezelzuur in de stengel maakt heermoes tot een zacht schuurmiddel. Gebruik het om pannen mee schoon te schuren of om fijne houtsoorten te polijsten. Heermoesaftreksels doen het goed als plantenvoeding in de tuin. Jonge, opkomende scheuten van heermoes bereid je als asperges. Of frituur ze eens in een beignetbeslag.

► **Voorjaarsthee**

Pluk een handvol jonge heermoesstoppen, wat takjes jonge citroenmelisse en één bloeiend vlierbloesemscherm. Laat alles enkele minuten trekken in een theepot met een liter heet water, totdat de geur vrijkomt. Niet langer, want dan ontsnappen ook de bitterstoffen uit de heermoes.

Meer recepten en handige weetjes vind je in de Velt publicatie *Het Onkruidboek*.

WIL JE NOG MEER INSPIRATIE OPDOEN?

Hoe maak je van een saaie rechte tuin met coniferen een natuurlijk gazon met minder gras, meer bloemenborders, struikengordels, bijen, vlinders en vogels? Het Velt-boek *Meer dan sprietjes* toont het je!

De voordelen van een tuin met natuurlijk gazon zijn talrijk: je beleeft de seizoenen, je hebt meer privacy en je houdt tijd over om van je tuin te genieten. Ben je een beginnende of gevorderde tuinier? Ga de uitdaging aan om met kleine en gemakkelijke ingrepen jouw natuurlijke siertuin te maken.

Heb je een tuin waar weinig zon komt? Of wil je net wat schaduw creëren? Een tuin in de schaduw hoeft niet eentonig of somber te zijn. Er zijn verrassend veel planten die houden van minder licht. En met een pergola en klimplanten raak je een heel eind om ergens een schaduwrijk plekje te voorzien.

In *Meer dan schaduw* ontdek je welke planten het goed doen in de schaduw. Net zo goed krijg je tips om een verkoele plekje te maken. Zo tover je jouw tuin om tot de ultieme schaduwtuin.

Voor Velt-leden: € 20,00 (excl. verz.)
Boekhandelsprijs: € 25,00

► www.velt.nu/winkel

Eco da's logisch

Sluit je aan bij Velt

SLECHTS
€35
 VELT
 VERENIGING VOOR
 ECOLOGISCH LEVEN
 EN TUINIEREN

Geniet van ecologisch leven, koken en tuinieren dankzij ons tijdschrift *Seizoenen*, boeiende lokale activiteiten, **aanzienlijke korting** op onze publicaties en op biologische en ecologische producten in tal van winkels.

Word vandaag nog eco-actief en ontvang een leuk welkomstpakket. Surf naar www.velt.nu/word-lid

6 keer per jaar *Seizoenen* als lid

voor leden € 25,00 €-30,00

voor leden € 27,00 €-32,00

Dit is een coproductie van Velt vzw en Tuinbranche Nederland.

Velt is de vereniging voor ecologisch leven, koken en tuinieren. Deze ledenorganisatie telt ruim 18.000 gezinnen, waarvan meer dan 3500 in Nederland. Velt is het kenniscentrum voor ecologie, verenigd in afdelingen en werkgroepen die geregeld lessen en activiteiten organiseren. Velt schrijft ook boeken en publicaties over ecologisch tuinieren en koken. Meer informatie via info@velt.nu of op www.velt.nu

Tuinbranche Nederland, brancheorganisatie voor ca 450 tuincentra en tuinwinkels en ruim 120 leveranciers van tuinproducten, draagt op diverse plekken bij aan de vergroening van Nederland. De tuin van de particuliere bezitter kan de belangrijkste bijdrage leveren aan het vergroten van de biodiversiteit in Nederland. Verder kan de particuliere tuin een grote bijdrage leveren aan het voorkomen van hittestress of wateroverlast. Het tuincentrum is daarbij het kenniscentrum waar alle expertise over de tuin en aanverwante zaken samenkomen. Meer informatie op www.tuinbranche.nl